

Våler kommune

KOMMUNEPLANENS SAMFUNNSDEL 2025-2040

Vedtatt av kommunestyret 15.09.2025, sak 020/25

Våler fram til 2040

Samfunnet er i endring, utfordringene mer krevende, mulighetene større.

Befolkningsendring pågår, utvikling der store deler av innbyggerne vil være over 60 år betyr at de unge må yte mer. Bruk av digitale verktøy og kunstig intelligens blir en del av løsningen.

Klimaendringer som kan medføre utfordringer for insekter, dyr, naturen og mennesker, må hensyntas i planleggingen av framtidens Våler.

Viktigere enn noen gang er fokuset på generasjonsprinsippet, god planlegging må til for å ta riktige valg slik at framtidens generasjoner skal få gode liv og ha valgmuligheter.

I kommuneplanens samfunnsdel er det lagt opp til fire innsatsområder. Disse fire områdene er valgt for å skape et framtidssamfunn i utvikling, et trygt samfunn og et samfunn som gir muligheter for selvstendige valg.

Innsatsområdene folk i framtida, utdanning og kompetanse, innovasjon og utvikling, grønn satsing vil gi bo- og blilyst.

Fellesskapet må løfte lokalsamfunnet videre, Våler fram til 2040 er ikke en jobb for det offentlige alene: Innbyggere, næringsliv, frivilligheten og kommunen må satse sammen.

Mot, nytenking og fellesskapet i fokus vil kreve samhandling for å bringe Våler inn i en bærekraftig samfunnsutvikling fram til 2040.

Innhold

Visjon – slagord – identitetsmarkører	3
Slagord.....	3
Visjon	3
Identitetsmarkører: Oppvekstkommune og industrikommune	3
Kunnskapsgrunnlag	4
Utfordringer og muligheter i Våler	5
Utfordringer	5
Muligheter	7
Innsatsområder.....	11
Sammenheng i innsatsområdene	11
Mål og strategier for innsatsområdene.....	12
Innsatsområde I) Folk i framtida	12
Innsatsområde II) Utdanning og kompetanse	15
Innsatsområde III) Innovasjon og utvikling.....	17
Innsatsområde IV) Grønn satsing	19
Arealstrategi.....	21
Prinsipper for det videre arbeidet med disponering av areal	22
Oppfølging av kommuneplanens samfunnsdel	24
FNs bærekraftsmål.....	26

Visjon – slagord – identitetsmarkører

Våler fram til 2040

En visjon skal gi retning, motivere og være noe som alle kan strekke seg etter.

Slagord og visjon ble vedtatt av kommunestyret 07.04.2025, i sak 020/25.

Slagord

Våler – det likeste steille

**Slagordet er hentet fra Våler-sangen, skrevet av Gunnar Larsen. Våler-sangen er en kjær sang for Vålkersokningen, og synges ofte ved ulike anledninger, når noe skal markeres. Slagordet er hentet fra første verset i sangen:*

*Der skogen står stille og suser sin sang,
med Glomma i fanget, så brei og så lang,
der ligger da Solør med Våler i nord,
det likeste steille je veit på jord.*

Visjon

Der barn drømmer stort, næringslivet skaper muligheter og eldre føler trygghet.

Identitetsmarkører: Oppvekstkommune og industrikommune

I arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel har det framkommet to identitetsmarkører for å beskrive Våler: **oppvekstkommunen og industrikommunen**. Begge områdene må det arbeides med for å forsterke fokuset, øke innsatsen og stabilisere oppfatningen om å være oppvekstkommune og industrikommune.

Kunnskapsgrunnlag

For å få fram områder som er viktige i utviklingen av kommuneplanens samfunnsdel er offentlige statistikker, undersøkelser, framtidsscenario, rapporter, krav og utredninger benyttet. I tillegg til lokale vurderinger der folkehelseoversikten er særlig relevant.

Mye av kunnskapsgrunnlaget er beskrevet i planstrategien. I tillegg finnes det flere rapporter om utfordringer innen tilgang på ressurser, økonomi og tjenesteleveranser for kommunal sektor generelt og Våler spesielt.

Kunnskapsgrunnlaget beskriver dagens nåsituasjon i Våler kommune og danner grunnlaget for langtidsplaner. Under er det listet opp hvor kunnskapsgrunnlaget er hentet fra, listen er ikke uttømmende.

- Stedsanalyse av ASAS og INBY (høst 2024)
- Folkehelseoversikt for Våler kommune (2024)
- Folkehelseprofil for Våler kommune (FHI)
- Tilstandsrapport for grunnskole (2023)
- UngData (2022)
- Stedsanalyse av Vålbyen sentrum (2025)
- Innlandsstatistikk
- Øvrige regionale planer og strategier (Innlandet fylkeskommune)
- Arealregnskap for Våler kommune (Innlandet fylkeskommune)
- Klimaregnskap for Våler kommune (Miljødirektoratet)
- FNs bærekraftsmål (<https://fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal>)
- Innbyggerdialog og innbyggermedvirkning (2022, 2023, 2024)
- Nasjonale forventninger til kommunal og regional planlegging 2023-2027 (kommunal- og distriktsdepartementet 2023)
- Kommunedelplan for kulturminner i Våler kommune (2023)

Våler kommune har valgt å legge FNs bærekraftsmål til grunn for samfunnsutviklingen fram mot 2040. Bærekraftsmålene gir en felles global retning for sosial, økonomisk og miljømessig utvikling, og er relevante for alle deler av kommunens virksomhet.

Utfordringer og muligheter i Våler

Våler kommune har rundt 3600 innbyggere, 705 kvadratkilometer natur med skog, vann og elver. Næringsarealer, boligfelt, småbruk og større landbrukseiendommer er områder med stor aktivitet.

Våler har et sentralt kommunesenter i Vålbyen, med skole, aktivitetshus, barnehage, næringsliv og annen kommunal virksomhet. Samtidig er det spredte boligområder slik at det også bor innbyggere i flere av grendene i kommunen.

Utfordringer

Demografiutvikling

Demografiutviklingen viser økt andel befolkning over 60 år, og antall eldre vil stige i årene framover mot 2040. Dette betyr at flere vil være pensjonister enn andelen innbyggere i yrkesaktiv alder.

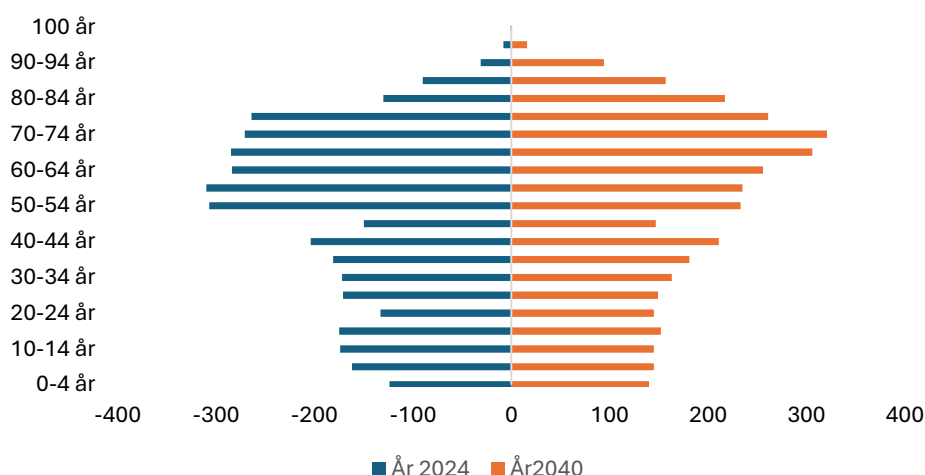
Økt andel eldre medfører behov for tilrettelegging av samfunnet til denne aldersgruppen.

Endring i befolkningssammensetning vil medføre rekrutteringsutfordring da det blir færre arbeidssøkere til ledige stillinger både i privat og offentlig næringsliv.

I 2030 er prognosen på antall innbyggere 3583, der 30 % er over 67 år, mot 2024 der 26 % vil være over 67 år. Prognosene for Våler viser en stabilisering av dagens innbyggerantall. Fødselsratene går ned nasjonalt og i Europa. Økning i innbyggerantall er ønskelig men krevende å oppnå.

Aldersbæreevne¹ er et begrep som er sentralt i planleggingen av kommunale ressurser framover. Våler har mange innbyggere i arbeidsfør alder som står utenfor utdanning og arbeidsliv. Utfordrende aldersbæreevne er en situasjon som blir gjeldende i Våler.

Utvikling i alderssammensetning fra 2024 til 2040

Kilde: Demografimodell KS (2024)

¹ Aldersbæreevne: Forholdet mellom antall yrkesaktive og antall eldre som mottar pensjon og omsorg. Lav bæreevne gir økt press på velferdssystemet.

Kapasitet og kompetansemangel

Framover vil utfordringen med å løse oppgaver være på grunn av mangel på kompetanse og kapasitet. Både det offentlige og det private næringslivet vil oppleve at det blir mer krevende å rekruttere arbeidskraft til oppgaver som skal løses.

Utdanningsnivå

Innbyggere i Våler har generelt lavere utdanningsnivå sammenlignet med både Innlandet fylke og landet som helhet. Dette gir samfunnsmessige utfordringer knyttet til befolknings-sammensetningen, der en lavere andel med høyere utdanning kan påvirke både levekår og folkehelse. Statistikken viser en tydelig sammenheng mellom lavt utdanningsnivå, økt risiko for livsstilssykdommer og lavere inntektsnivå.

Folkehelse

Våler har negative utslag på livsstilssykdommer og psykiske lidelser sammenlignet med Innlandet og nasjonalt. Med livsstilssykdommer menes sykdommer og lidelser som for eksempel diabetes, hjerte- og karsykdommer, lungesykdommer, kreft og psykiske lidelser. Utfordringer i form av mange familier med lav inntekt og barn med behov for hjelpetiltak fra barnevern, gjør at Våler også må være aktive i kampen mot stadig økning i sosiale forskjeller.

Andelen eldre øker, og statistikken viser at Våler kan forvente økt andel innbyggere med diagnosen demens. Flere innbyggere med demens vil kreve at samfunnet i større grad tilpasser for at denne gruppen kan bo så lenge som mulig i selvstendige boliger. Utfordringen framover er at det vil bli flere eldre som krever tilrettelagt bolig. I Våler er det mangel på tilrettelagte boliger, både til eldre, men også andre vanskeligstilte.

Kommunikasjon og infrastruktur

Offentlig kommunikasjon- og transportmuligheter er begrenset og gir lav mobilitet for innbyggere. Lav tilgjengelighet til offentlig kommunikasjon gjør at det er krevende å bosette seg i distriktene. Enkelte har utfordringer med å komme seg til og fra arbeid, og barn og unge har begrenset mulighet til å reise med offentlig kommunikasjon til og fra fritidsaktiviteter.

Næringsliv

Våler kommune har fravær av statlige eller offentlige arbeidsplasser i tillegg til kommunen.

Næringsarealer er i stor grad disponert, og det er behov for å utvikle flere næringsområder egnet for videreutvikling av eksisterende, samt etableringer av nye næringer.

Boligfelt

I de siste årene har det ikke vært tilrettelagt for nye boligfelt og det er dermed lav grad av utbygging av nye boliger i kommunen.

Broer, veier og gang- og sykkelstier

Våler har et nett av fylkeskommunale og kommunale veier. Riksvei 2 passerer gjennom kommunen. Glomma som renner gjennom kommunen, krever at veinettet knyttes sammen med bruer. Etterslep på vedlikehold av fylkeskommunale og kommunale veier er en utfordring. I tillegg er det nødvendig med videre utbygging av gang- og sykkelveier for å sikre myke trafikanter og stimulere til større grad av fysisk aktivitet.

Muligheter

Befolkning

Våler har hatt befolkningsnedgang de siste 25 år, men innbyggertallet har i det siste stabilisert seg på rundt 3600 innbyggere. Kommunen har hatt tilflytting de siste årene som har bidratt til å opprettholde befolkningsantallet. Fødselstallene har over tid vært nedadgående, men har stabilisert seg på et godt nivå.

Kommunen har store ressurser i barn- og ungdom og satsing på deres framtid er valgt ut som den viktigste prioritet for utvikling av lokalsamfunnet. Videre vil utvikling av konseptet «Sirkulære Solør» og industrien bidra til arbeidsplasser og verdiskaping.

Satsing på kunnskap, oppvekst og industri vil gi høyt aktivitetsnivå. Et aktivt samfunn vil igjen gi økte ressurser for å håndtere en økende andel eldre befolkning.

Forskjeller i samfunnet og satsing på utdanning

Forskjellene i samfunnet øker. Våler har mange som er utenfor yrkeslivet og dette medfører utfordringer, men også store muligheter. Folkehelseutfordringer følger gjerne i generasjoner, da det er krevende å finne de riktige grepene for å skape endring. Folkehelseutfordringer må dempes gjennom aktiviteter og tiltak, og vil ha effekt for kommende generasjon. Øke graden av innbyggere med høyere utdanning og få flere ut i arbeid vil være løsningen for å få friskere og en mer robust innbyggersammensetning.

Nærhet og trygghet

Våler er et samfunn som er effektivt organisert med ett lite sentrum med viktige serviceinstitusjoner. Kommunen har en barne- og ungdomsskole, en privat barnehage i sentrum og en kommunal barnehage på Braskereidfoss. I sentrum er det også et legesenter der flere kommunale helsetjenester er samlokalisert. Kultur og fritid, med bibliotek ligger i samme bygning som banken og ligger synlig og sentralt i Vålbyen. Våler omsorgssenter ligger sentralt i kommunen og er nært lokalisert til Vålertunet. Vålertunet er en privat stiftelse med leiligheter for eldre. Omsorgssenteret og Vålertunet er sentralt beliggende, og det er store muligheter for videreutvikling av boligmassen gjennom universell utforming og aldersvennlige samfunn. Det er i tillegg et godt vedlikeholdt idrettsanlegg i Ranum og på Braskereidfoss som gir mulighet for aktivitet i nærområdet ved bosetting i grendene.

Kommunen er attraktiv som bosted og det må bygges leiligheter for alle faser i livet. Våler har flere attraktive grender og det er store muligheter for etablering av attraktive byggefelt.

I Vålbyen som er kommunesenteret, er det idrettsanlegg med fotballbaner, klubbhus og kajakkhus. BUA ligger sentralt med høy utlånsaktivitet.

Nærhet til alt er en stor fordel i Våler.

Optimale oppvekstsvilkår

Våler barne- og ungdomsskole er en 1-10 skole, og i tilknytning til skolen er det etablert et aktivitetshus med idrettshall, basseng og bibliotek.

Barn og ungdom i Våler har gode muligheter til å drive med sport og fritidsaktiviteter. Naturen er lett tilgjengelig i alle retninger og gir store muligheter.

Videre er det et godt og variert studietilbud ved Solør videregående skole, på Braskereidfoss. Hvis ungdommen ikke finner ønsket studieretning lokalt, er det gode muligheter til å gå på videregående i nabokommunen Elverum med overkommelig reiseavstand. Våler har gode muligheter til å utvide aktiviteter og tilbud for skoleungdommer.

Nærområdet er trygt og byr på mange muligheter for barn og unge. Ennå er det et stort potensial til å skape aktiviteter for barn- og unge som supplement til idrett. Ungdommen er engasjerte og ønsker å etablere nye møtesteplasser på ettermiddag og kveld for uorganiserte aktiviteter.

Bo- utvikling og blilyst

Mange ungdommer reiser for å ta høyere utdanning, men mange vil hjem etter endt utdanning, og ser etter muligheter for å etablere seg i nærheten av familie og venner. For Våler er det nødvendig å skape attraktive jobber og bo-områder slik at befolkningen ønsker å bli boende i Våler, eller at utflyttere kommer flyttende hjem etter en tid utenfor kommunens grenser. Samtidig er industrien avhengig av arbeidstakere, og det er ønskelig å tiltrekke seg kompetanse for å drifte og utvikle næringene.

Våler er en del av regionen Sør-Østerdal, som betyr at Våler er en del av en stor arbeidsregion. Dette gjør at Våler er et attraktivt sted å bo, men gode arbeidsmuligheter i regionen. I tillegg vil digitale og innovative løsninger bidra ytterligere til å bo i Våler, men å ha «hele verden» som arbeidsplass: Bo lokalt, arbeid globalt.

Friluftsliv, natur- og kulturarv

I Våler er det lite lys- og luftforurensning, mye rent vann og mye natur. Naturen er nær i alle retninger og gir store muligheter for aktiv livsstil. Vålernaturen byr på fine stier i nærområdet sommertid og fine skiløyper på vinterstid. I Våler er det også flere scooterløyper og bane for motorsport.

Skog, innsjøer og elver er populære utmarksområder for jakt, fiske, båtliv og padling. Finnskogen og mystikken som omgir denne er attraktiv for rekreasjon og fritid, både for innbyggere og gjester.

Store naturområdet er attraktiv for hyttebebyggelse og skal skape grunnlag for ytterligere turisme.

Klima og miljø

Klima og miljø vil være avgjørende for både innbyggernes trivsel og for bevaring av naturmangfoldet i framtida. Gjenbruk og sirkulær økonomi blir viktige virkemidler for å sikre bærekraftig ressursbruk og redusere negativ miljøpåvirkning.

Rent drikkevann vil være en kritisk ressurs som må beskyttes for å ivareta liv og helse. Ved å satse på bærekraftige løsninger og ta vare på naturen, legger vi grunnlaget for et samfunn der både mennesker og økosystemer kan utvikle seg i balanse.

Dette arbeidet krever en felles innsats – både fra myndigheter, næringsliv og innbyggere – for å sikre at kommende generasjoner får de samme mulighetene og livskvaliteten som dagens innbyggere.

Eldre som ressurs

Antall eldre øker, og de eldre er i større grad friske og aktive. Flere jobber til de er 70 år og deretter er det mange som bidrar som frivillige. Ubenyttede ressurser fra de som har avsluttet et langt arbeidsliv, men fremdeles ønsker å bidra er stor, og det vil være viktig å dra nytte av denne ressursen.

Kultur og frivillighet

Kommunen har mange aktive organisasjoner og idrettslag. Flere innbyggere er positivt innstilt til å delta i frivilling innsats. Mange samfunnsoppgaver kan løses gjennom å mobilisere denne ressursen framover, men dette krever også tydelige forventningsavklaringer og rammer for samhandling mellom frivilligheten og det offentlige.

Etter bygging og oppgradering av frivilligsentral, bibliotek, kultur og kulturskole har Våler sentrum fått et nytt og folkekjært møtested. Biblioteket er styrket som samlingsplass for alle og er et godt brukt rom for frivillige, flyktninger, ungdom, lag og foreninger, barnefamilier og alle som trenger en møteplass. I dette området skal samhandling mellom kultur og frivillighet få utfolde seg i årene som kommer, og er en viktig arena for innbyggermedvirkning.

Næringslivet i Våler

Næringslivet er stort i Våler. Primærnæringen er sentral, både innenfor jordbruk og skogbruk. Primærnæringen må videreutvikles for fortsatt å gi verdiskaping og attraktive arbeidsplasser i framtida.

Industrien er etablert på Braskereidfoss der det er flere næringer som bruker tømmer og trevirke som innsatsfaktor. Bærekraft og sirkulærøkonomi er sentrale begreper i industrien og sammen skaper de framtidsplaner gjennom prosjektet «Sirkulære Solør». Mulighetene til å etablere flere næringer innen konseptet er stort.

Gjenbruk kan bidra til lokal sysselsetting og verdiskaping. Hele verdikjeden i skogbruket er viktig for at kommunen skal lykkes med en mer bærekraftig byggenæring. Våler kommune vil satse på nyetableringer og entreprenørskap, og kommunen vil jobbe for å tilrettelegge og å tilby opplæring innenfor entreprenørskap. Mulighet for å lykke vil styrkes med tidlig påvirkning, allerede på barne- og ungdomstrinnet i skolen. Barn og unge som har hatt entreprenørskap i skolen, har høyere sannsynlighet for å etablere bedrift senere.

Vålerbanen, NAF trafikksenter er ett nasjonalt trafikksenter med gode muligheter til utdanning, kurs og konkurranser. Solør videregående skole har en unik nærhet til industrien og NAF trafikksenter, noe som kan skape ytterlige samhandlinger mellom virksomhetene.

Generelt vil næringsutvikling henge sammen med bolig- og stedsutvikling. Våler kommune trenger kompetanseressurser innen alle nivå, fagbrev, yrkesfag, fagskole og høyskole og universitetsutdanning.

Næringsarealer

For å kunne være attraktiv og tiltrekke nye næringer må det utvikles nye næringsarealer. Nye næringsarealer utvikles i henhold til arealstrategien, bærekraft og med sirkulærøkonomi i fokus, samt nasjonale krav og satsinger innen natur, miljø og klima.

Kraftprodusent

Kommunen har energiproduksjon som forsyner industrien med kraft, og Våler vil produsere mer kraft i framtida for å være bidragsyter innen det grønne skifte. Kommunen har mulighet til økt kraftproduksjon innen vind, vann, solcelle og kjernekraft. Våler vil produsere til eget forbruk samt være krafteksportør.

Teknologi og digitalisering

For å kunne utnytte tilgjengelige ressurser optimalt er det nødvendig å ta i bruk nye teknologiske systemer. Hittil har primærnæringene vært eksepsjonelle i implementering av ny teknologi. Dette har medført en effektiv primærnæring sammenlignet med tidligere tider.

Mange innbyggere har hatt en oppvekst i primærnæringen og er dermed kjent med omstilling og endring. Denne omstillings- og endringskompetansen er viktig å ta videre inn i nye omstillinger som vil komme framover.

Framtida byr på teknologi for å effektivisere, kommunisere, kompetanseheving, forenkle egne liv og mulighet til å bo lenge hjemme, hvor de største endringene kommer. Videre er det nødvendig å ta i bruk ny teknologi og endre måten oppgaver løses slik at natur og miljø skjermes for ytterligere negativ påvirkning.

For at næringslivet fortsatt skal være konkurransedyktig må de være offensive og ta i bruk ny teknologi. For industrien og primærnæringen er bærekraft et viktig begrep som må materialiseres i handling og ikke bare være slagord. Offentlige virksomheter må ta i bruk ny teknologi for å produsere velferd da vil være begrenset med arbeidskraft som kan løse oppgavene manuelt framover.

Beredskap og samfunnssikkerhet

Økt befolkningsvandring, flyktninger, smittefare og pandemier er forventet på grunn av uroligheter, geopolitisk usikkerhet, krig eller klimaendringer. Samfunnsendringer vil også få konsekvenser for Våler, og det må være økt fokus på å avdekke risikoområder som kan påvirke regionen og befolkningen. Vålersamfunnet planlegger for forventede usikre hendelser for dagens og framtidens innbyggere. Kommunen er i randsonen til befolkningstette områder og skal være forberedt på rask befolkningsendring ved situasjoner nasjonalt. Planer for digital motstandskraft, helseberedskap, matberedskap, flom-, og skogbrann og er sentralt.

Våler kommune vil ivareta lokale kulturverdier og påse at kulturverdiene omtales i beredskapsplaner og arbeide med å sikre kulturverdiene mot framtidig klimaendringer.

Bolig

Våler kommune vil arbeide målrettet for å ivareta kravene i ny boligsosial lov. Oversikt over behovet for boliger til vanskeligstilte og andre med endrede boligbehov. Våler vil vurdere fortetting og utnyttelse av eksisterende infrastruktur, ta boligsosiale hensyn og utarbeide strategier for å møte demografiske endringene i samfunnet.

Innsatsområder

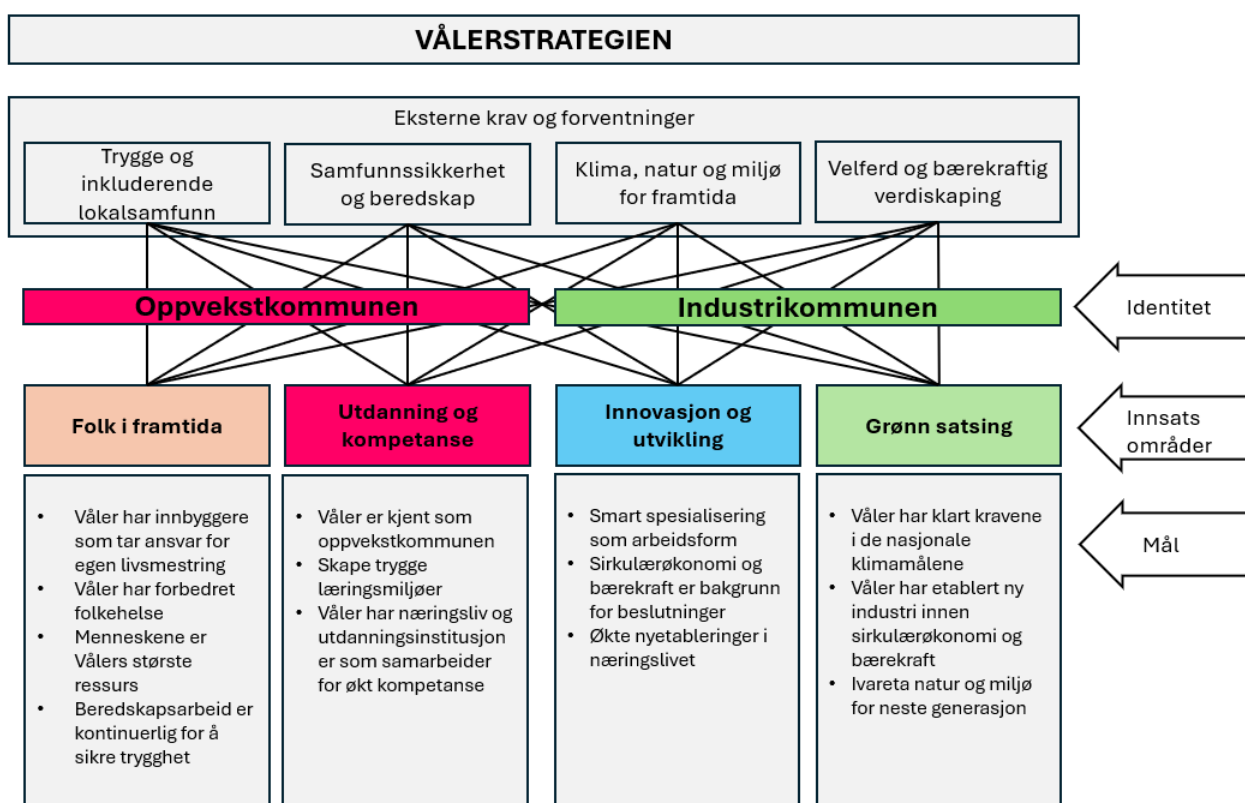
Våler har fire innsatsområder. Disse er:

- Folk i framtida
- Utdanning og kompetanse
- Innovasjon og tenkning
- Grønn satsning

For hver av de fire satsningsområdene er det formulert mål, og satsningsområdene sees i sammenheng med identitetsmarkørene oppvekstkommune og industrikommune.

Sammenheng i innsatsområdene

Modellen under viser sammenheng i eksterne krav og forventninger, identitetsmarkører, innsatsområder og mål.

Mål og strategier for innsatsområdene

Innsatsområde I) Folk i framtida

Tilhørighet, trygghet og trivsel

Våler skal fremme livskvalitet for alle innbyggere. God livskvalitet er et viktig mål for folkehelsen til befolkningen. Mennesker som har det godt, fungerer godt.

Familie og trygghet er viktige momenter for folks livskvalitet, og i Våler skal alle kunne leve trygt sammen, hjelpe hverandre og delta til felleskapets beste.

Vålersamfunnet skal være et sted der det skapes tilhørighet og der det finnes meningsfulle aktiviteter for alle i nærmiljøet. Frivillighet og-samarbeid er en del av løsningen for å fremme fellesskap og mening.

Vålers befolkning skal ha muligheter og kunnskap til å ta gode valg for seg selv og sine nærmeste. Hver enkelt må få mulighet til å påvirke egen helse, arbeidsliv og egen alderdom.

For den voksne delen av befolkningen er arbeid en av de viktigste arenaene for å oppnå mestring og økt livskvalitet. Våler trenger at alle innbyggere bidrar til å løse samfunnsoppgavene.

Alle skal med

I framtida vil Våler ha færre innbyggere i yrkesaktiv alder, og oppgavene som må løses vil kreve økt bruk av teknologi og kunstig intelligens. Våler er avhengig av innovasjon og nytenkning for å effektivisere oppgavene ovenfor befolkningen.

Bo- og bli-lyst er viktig for Våler, og alle som bor i Våler skal oppleve tilhørighet og et ønske om å bli. Utflyttede ungdommer vil se de unike kvalitetene som finnes i Vålersamfunnet og lengte etter å flytte hjem. For alle som søker arbeid i industrien, landbruket eller i det offentlige skal Våler framstå som et attraktivt og levende lokalsamfunn hvor de kan bygge en framtid. Folk skal se på Våler som et sted hvor de kan trives, vokse og skape sin egen framtid.

Boligmuligheter er viktig for innbyggere og de som vil flytte til Våler. Framover er det en kritisk suksessfaktor å få etablert nye boligområder som er egnet for nybygg. Eiendomsmassen, bestående av småbruk og boligeiendommer både i grendene og i sentrum, må fortsatt framstå som attraktive. Mange vil også bo i mindre enheter og sentrumsnært, det er derfor viktig å etablere flere leiligheter i sentrum slik at framtidig behov dekkes.

Våler skal ha fokus på mangfold og integrering for å inkludere alle grupper i samfunnet, uavhengig av alder, kjønn, etnisitet eller bakgrunn. I Våler skal alle være velkomne, og ved å legge til rette for medvirkning og innbyggerinvolvering har alle mulighet til å påvirke egne liv.

Våler har to nasjonale minoriteter, skogfinner og tatere. Kultur og kulturarv spiller en sentral rolle i å styrke fellesskapet og identiteten. Ved å bevare og fremme lokale tradisjoner, kunst og

historie, kan kommunen skape en sterkere tilhørighet og forståelse blant innbyggerne. Våler vil derfor arbeide aktivt for å støtte kulturelle aktiviteter og arrangementer som fremmer mangfold og integrering, og som gir alle muligheten til å oppleve og delta i det rike kulturelle landskap.

Kultur og kulturmiljø er en viktig ressurs i arbeidet med integrering og inkludering, og en positiv ressurs for folkehelsearbeid ved å skape tilhørighet og hindre utenforskap.

Generasjonsprinsippet² er førende for alle beslutninger som skal tas i Våler. Dagens befolkning må tilrettelegges for at kostnadene for tjenester og investeringer bæres av de som nyter godt av dem, og ikke skyves over på framtidige generasjoner.

Mangfold og inkludering er kjernen av et vellykket samfunn, og for Våler er det viktig å få med alle.

De gode livene leves i Våler!

FNs bærekraftsmål – Folk i framtida

1 UTRYDDE
FATTIGDOM

3 GOD HELSE OG
LIVSKVALITET

10 MINDRE
ULIKHET

² Generasjonsprinsippet: Prinsippet om at hver generasjon har et ansvar for å videreføre kunnskap, verdier og samfunnsstrukturer til neste generasjon, slik at fellesskapet kan bestå og utvikles over tid.

Folk i framtida

Slik er det innen 2040

Våler har innbyggere som
tar ansvar for egen
livsmestring

Våler har forbedret
folkehelse

Menneskene er Vålers
største ressurs

Beredskapsarbeid er
kontinuerlig for å sikre
trygghet

Hvordan

- ∞ Være en god vertskommune for næringsliv og gjester
- ∞ Tilrettelegge for å kunne bo lokalt og jobbe globalt
- ∞ Gode og trygge oppvekstsvilkår for å skape selvstendige barn og unge
- ∞ Planlegge for et lokalsamfunn som gir rom for personlig utvikling i alle aldre (livslang læring)
- ∞ Økte muligheter for digitale løsninger og muligheter til selvhjelp
- ∞ Styrke innbyggernes resiliens³ i krise og beredskap
- ∞ Bygge et lokalsamfunn som legger til rette for sosiale nettverk og styrket fellesskap
- ∞ Planlegge tiltak og stimulere til handling for å bedre folkehelsestatistikker
- ∞ Involvere og ansvarlig gjøre innbyggere til deltakelse i samfunnsutvikling
- ∞ Oppmuntre til frivillig arbeid og lokalt engasjement
- ∞ Utvikle arealer og områder som er tilpasset en aktiv livsstil for alle aldre
- ∞ Delta aktivt i samarbeidet for økt sikkerhet og beredskap i regionen

³ Resiliens: Evnen til å motstå, tilpasse seg og komme styrket tilbake etter motgang, stress eller endringer i omgivelsene.

Innsatsområde II) Utdanning og kompetanse

Muligheter, utdanning og kompetanse

Barn skal føle mestring og gis mulighet til lek og trygghet, da er de åpne for utvikling og for å tilegne seg kunnskap. Oppvekstmiljøet skal være tilrettelagt for gode læringsarenaer og mulighet for fysisk aktivitet. Satsing på barn- og unge er løsningen på å dekke opp synkende aldersbæreevne. Samfunnet har behov for at alle tilegner seg kunnskap for å kunne bidra i yrkeslivet.

Tiltak som sikrer at alle ungdommer gjennomfører videregående skole vil bidra til at flere kommer ut i arbeid og at enda flere tar høyere utdanning. Lav utdanningsgrad i befolkningen vil da endres ved å stimulere til og gi mulighet for videregående utdanning. Fullført videregående skole er et godt grunnlag for å ta fagbrev eller videre studier på høyskole eller universitet.

For å bidra på best mulig måte til at befolkningen gjennomfører videregående utdanning, må det settes inn tiltak gjennom hele utdanningsløpet til barna, fra barnehage og gjennom grunnskolen. Godt forebyggende arbeid og god kvalitet vil kunne bidra til at ungdom gjennomfører videregående utdanning. Det forebyggende arbeidet og tidlig innsats må starte i barnehagen, da det er i barnehagen grunnsteinen for læring legges. Ungdommer som klarer å fullføre videregående skole har større muligheter til arbeid og økt livskvalitet, det vil si bedre helse, unngå utenforskap og bedre inntektspotensialet.

Meningsfull fritid er viktig i oppveksten for barn og unges mulighet til positiv personlige utvikling. Det vil bygge identitet, utvikle ferdigheter og gi mestringsfølelse.

Fritidsaktiviteter spiller en sentral rolle for både fysisk og psykisk helse. De bidrar til å forebygge livsstilssykdommer, styrke den mentale helsen og redusere risikoen for ensomhet. For barn og unge er meningsfull fritid særlig viktig for å utvikle sosial tilhørighet, bygge relasjoner og lære sosiale normer. Gjennom aktiv samhandling tilegner de seg verdifulle ferdigheter som samarbeid, kommunikasjon og konflikthåndtering. Dette styrker fellesskapet, motvirker utenforskap og fremmer inkludering i samfunnet.

Gode rammer i oppveksten forbereder barn og unge på voksenlivet ved å utvikle ansvarsfølelse, evne til tidsstyring og ferdigheter i samarbeid. Sosiale arenaer gir samtidig verdifulle erfaringer med lederskap og selvstendighet, noe som styrker deres mestring og trygghet i møte med fram utfordringer.

FNs bærekraftsmål er avgjørende for barn og unge, da de retter oppmerksomheten mot en rettferdig, bærekraftig og trygg framtid for kommende generasjoner. Gjennom målrettet arbeid med bærekraftsmålene kan vi sikre at planeten forblir et trygt, sunt og levelig sted – både for dagens unge og for dem som kommer etter.

Generasjonsprinsippet står sterkt i Våler kommune.

FNs bærekraftsmål – Utdanning og kompetanse

4 GOD
UTDANNING

5 LIKESTILLING
MELLOM KJØNNENE

8 ANSTENDIG ARBEID
OG ØKONOMISK
VEKST

Utdanning og kompetanse

Slik er det innen 2040

Våler er kjent som oppvekstkommunen

Skape trygge læringsmiljøer

Våler har næringsliv og utdanningsinstitusjoner som samarbeider for økt kompetanse

Hvordan

- ∞ Felleskapet skal gi støtte og trygge barn, unge og voksne i familierelasjoner
- ∞ Satse på gode lokale utdanningstilbud
- ∞ Arbeidsplasser som er attraktive og gir mulighet for egenutvikling
- ∞ Arbeide for å skape inkluderende samfunn hvor alle innbyggere uavhengig av bakgrunn har mulighet for å delta og bidra i lokalsamfunnet
- ∞ Økt frivillighet og samfunnsengasjement, for å lære nye ferdigheter og bygge nettverk
- ∞ Økt samarbeid på tvers av frivillighet, kommunal, næringsliv og private aktører
- ∞ Kultur for å få oppmerksomhet og støtte til Innovasjon og forskningsprosjekter

Innsatsområde III) Innovasjon og utvikling

Nytenking, innovasjon og utvikling - Beredskap og infrastruktur

Teknologi vil bidra til å løse oppgaver mer effektivt framover. Kunstig intelligens og maskinlæring vil komme til å gi næringslivet nye muligheter og det offentlige hjelp til å løse samfunnsoppdraget. For å være med i utviklingen er det viktig at miljøene er delaktig i utvikling og implementering av ny teknologi.

Primærnæringen har historisk hatt en enorm endring i sin produksjon, og denne endringsviljen og endringskompetansen må videreføres i den og andre næringer.

I Våler kalles dette smart spesialisering som arbeidsform, og den innovative holdningen til å ta i bruk ny teknologi må videreføres.

I Våler er det viktig med samarbeid, samarbeid internt i industrien og andre næringer og mellom industri og primærnæringen. Det offentlige skal samhandle med næringslivet.

Næringslivet har behov for mer ressurser og vil bidra med å gi utdanningsmuligheter i bedrifter lokalt. Næringslivet har behov for arbeidskapasitet for å kunne utvikle seg videre.

Smart spesialisering som arbeidsform

Infrastruktur er viktig med tanke på personell og godstransport. Primærnæringen og industrien er avhengig av gode transportmuligheter for lossing og lastning av varer. Glomma renner gjennom Solørregionen og det er viktig å sikre tilpasset tilgjengelighet, infrastruktur og god kapasitet med veier og bruer for lokalsamfunnets behov.

Beredskap er sentral i utviklingen av Våler. Vålers befolkning må være i stand til å ivareta egne interesser, og det offentlige må tilrettelegge for å ivareta befolkningen i akutte situasjoner som krever beredskapsinnsats.

FNs bærekraftsmål – Innovasjon og utvikling

9 INDUSTRI,
INNOVASJON OG
INFRASTRUKTUR

11 BÆREKRAFTIGE
BYER OG
LOKALSAMFUNN

12 ANSVARLIG
FORBRUK OG
PRODUKSJON

Innovasjon og utvikling

Slik er det innen 2040

Industrikommunen er etablert begrep

Smart spesialisering som arbeidsform

Sirkulærøkonomi og bærekraft er bakgrunn for beslutninger

Økte nyetableringer i næringslivet

Hvordan

- ∞ Utvikle attraktive bomiljøer for å tiltrekke nye innbyggere
- ∞ Arbeide for å beholde og tiltrekke private og offentlige arbeidsplasser
- ∞ Være pådriver for digital transformasjon og bruk av kunstig intelligens
- ∞ Generere nyetableringer og entreprenørskap ved å tilrettelegge og tilby opplæring
- ∞ Samarbeide med utdanningsinstitusjoner og etablere gjensidig samarbeid mellom næringsliv og utdanning
- ∞ Utnytte den rike kulturen og naturressursene i regionen for å fremme turisme og kulturbaserte næringer
- ∞ Jobbe for å fornye og forbedre logistikk og infrastruktur for persontrafikk, næringsliv og det offentlige. Omfatter vei, jernbane og mobil- og bredbåndsnett.
- ∞ Tilrettelegge for primærnærings videreutvikling da jord- og skogbruk er viktig ressurs i regionen
- ∞ Sikre at offentlig planverk bidrar til både innovasjon og hensyntar klima og miljøhensyn

Innsatsområde IV) Grønn satsing

Sirkulærøkonomi, bio-økonomi og bærekraft - Klima, natur og miljø

Arbeid med klima og miljø, en plikt og et ønske i Våler kommune.

Norge har forpliktet seg til å redusere klimagassutslippene med 50–55 % innen 2030, og regjeringen har satt som mål at landet skal være et lavutslippssamfunn innen 2050. For å nå disse målene vil Våler følge opp de nasjonale klimaforpliktelsene. Det er avgjørende at kommunen gjennom samfunnsplanleggingen bidrar til å iverksette og styrke tiltak som støtter opp under de nasjonale utslippsmålene. Lokalsamfunnet vil mobiliseres for å sikre en helhetlig og koordinert innsats mot klima- og miljømålene. Arbeidet med energi- og klimaplanen er en integrert del av kommunens plansystem, og skal legge føringer for beslutninger og planlegging – både innen myndighetsutøvelse og kommunal virksomhet.

Næringslivet i Våler skal videreutvikles, og da vil det legges til rette for klimavennlig og sirkulær næringsutvikling, eksempelvis som satsing på «Sirkulære Solør».

Lokalt vil kraftbehovet øke i takt med utviklingen innen private husholdninger, primærnæring og industri. Vålersamfunnet vil derfor ta stilling til hvordan økt kraftproduksjon skal realiseres på en bærekraftig måte. Fornybar energi og elektrifisering bidrar positivt til reduksjon av klimagassutslipp, men utbygging og drift av energiinfrastruktur, som vindmøller og tilhørende anlegg, kan samtidig ha negativ innvirkning på økosystemer både i luft, på land og i vann.

En sentral del av klima- og miljøarbeidet er en ansvarlig forvaltning av lokale naturverdier. Våler kommune vil ivareta sine forpliktelser og målsetninger på lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt nivå. Som skogkommune, der store arealer i tillegg eies av kommunen, har Våler et særlig ansvar for å forvalte skogen på en måte som bevarer dens evne til karbonlagring og bidrar til klimamålene. Framover bør kommunen tydeliggjøre betydningen av tre som byggemateriale, både som et miljøvennlig alternativ og som et virkemiddel i det grønne skiftet.

Fortetting og sentralisering kan gi betydelige fordeler for utslippsreduksjon, blant annet gjennom lavere energiforbruk og redusert bruk av personbil. Samtidig kan slike tiltak medføre utfordringer, som økt risiko for urbane varmeøyer, overvannsproblematikk og negativ påvirkning på biologisk mangfold. Våler kommune skal legge til rette for både bærekraftig utvikling og økonomisk vekst. Kommunens arealstrategi gir viktige føringer for arealplanleggingen, og arealplanen skal bidra til kloke og langsiktige valg som ivaretar klima- og miljøhensyn.

Dagens innbyggere er forpliktet til å hensynta generasjonsprinsippet i alle beslutninger, og å kunne overføre et godt naturmiljø videre til neste generasjon.

FNs bærekraftsmål – Grønn satsing

7 REN ENERGI
TIL ALLE

13 STOPPE
KLIMAENDRINGENE

15 LIVET PÅ
LAND

Grønn satsing

Slik er det innen 2040

Våler har klart kravene i de nasjonale klimamålene

Våler har etablert ny industri innen sirkulærøkonomi og bærekraft

Ivareta natur og miljø for neste generasjon

Hvordan

- ∞ Tilrettelegge for utvikling i sentrum og i grendene slik at energibehov reduseres
- ∞ Påvirke til gode valg gjennom undervisning og økt kunnskap til skoler og barnehager om klima og energi
- ∞ Innbyggere og lokale organisasjoner vil gjennomfører energiøkonomiserende tiltak
- ∞ Lokalt næringsliv og landbruket gjennomfører tiltak for å nå klimamålene
- ∞ Påvirke overordnede myndigheter for insitammenter til næringsliv, private og offentlige aktører til å bli klimanøytral
- ∞ Kommunale planer og rammeverk må stimulere til klimanøytrale beslutninger
- ∞ Beslutninger skal vurderes med tanke på framtidige konsekvenser for natur og miljø, for å unngå irreversible handlinger
- ∞ Ivareta uberørt natur ved å finne optimale løsninger
- ∞ Naturmangfold og bevaring av økosystemer skal alltid hensyntas i alle beslutninger
- ∞ Framtidig tilgang til rent vann og ren luft skal bevares

Arealstrategi

Arealstrategien fungerer som politiske føringer for den kommende arealplanen, og skal bidra til å sikre langsiktig og helhetlig arealutvikling. Kommunal- og distriktsdepartementet (2024) skriver følgende om dette: «*Langsiktig arealstrategi kommunens overordnede prinsipper for framtidig arealutvikling*». Departementet anbefaler at strategien utarbeides som en del av kommuneplanens samfunnsdel, da dette «vil gi kommunen bedre politisk styring over arealbruken, og gjøre planprosessen for arealdelen mer forutsigbar.» (Regjeringen.no, 2024.)

Arealstrategien er også bindeleddet mellom samfunnsdelen og arealdelen i kommuneplanen. Innsatsområdene folk i framtida, kompetanse og utdanning, innovasjon og utvikling og grønn satsing danner grunnlaget for kommunens arealstrategi. Arealstrategien vil gi hovedprinsipper og føringer for framtidig arealbruk, slik at kommunen kan sikre en bærekraftig bruk av kommunens arealer.

Bærekraftig utvikling i hele kommunen

Våler kommune skal være en attraktiv kommune med sentrum og grender hvor det er godt å bo for alle, videre skal det være mulig å leve miljøvennlig og ivareta bærekrafts hensyn. De store og sammenhengende naturområdene representerer viktige verdier som må forvaltes på en god måte. Natur- og kultur skal også i framtida gi grunnlag for næring, friluftsliv, kultur og naturopplevelser.

For Våler er det viktig med levende bygder og tettsteder. Arealplanleggingen skal bidra til å sikre framtidig bosetting i distriktet, samtidig som det legges til rette for en økt andel mindre boenheter i sentrum. Planarbeidet skal også fremme mobilitet og løsninger som styrker folkehelsen og effektiv bruk av kommunens ressurser.

Innbyggere må få anledning til å bo i en egnet bolig som er tilpasset deres helsesituasjon og behov, så langt det er mulig.

Arealplanlegging som ivaretar natur har betydning for naturmangfold og økosystemer, opptak og lagring av karbon, overvannshåndtering, og klima. Trygge og inkluderende lokalsamfunn, friluftsliv, helse og trivsel skal ivaretas gjennom arealplanen.

- Varierte boliger og økt andel av mindre boenheter i sentrum
- Gode fysiske rammer for hverdagslivet
- Natur- og kulturmiljø som ressurs
- Tilrettelegge for bedre levekår og folkehelse
- Varierte møteplasser og tilbud på tvers av alle aldre

Prinsipper for det videre arbeidet med disponering av areal

Samskaping⁴ skal brukes i arbeidet med arealplanlegging for å fremme innovasjon, stedsutvikling, lokal identitet og sosial bærekraft.

1. Våler

Våler kommune skal ha et allsidig botilbud til en sammensatt befolkning. Aldersvennlig samfunn, ungt utenforskap, helse og livskvalitet får stor betydning i videre planarbeid.

2. Natur og miljø i Våler, prioritering av jordvern

De store naturområdene, Glomma og det rike kulturlandskapet skal forvaltes med fokus på bærekraft. Vålers naturområder skal dempe konsekvenser av klimaendring, den vil absorbere store nedbørsmengder, dempe vind og gi skygge når temperaturen øker. Hensynet til karbonrike arealer skal ivaretas. Jordvern handler om å ta vare på dyrka og dyrkbar jord for framtidige generasjoner. Matjord er en ikke-fornybar ressurs, og i møte med klimaendringer, befolkningsvekst og økt press på arealer, blir det stadig viktigere å sikre at verdifulle jordbruksarealer ikke bygges ned. Våler vil prioritere fortetting og gjenbruk av eksisterende arealer, kartlegge og synliggjøre jordbruksarealer i kommunens arealdel og ivareta samarbeid med landbruket. Videre er det viktig å vurdere naturmangfold, jordvern og kulturmiljø i alle planprosesser. Bærekraftig skogforvaltning er særlig relevant for Våler og tas inn i arealplan.

3. Vekst og attraktivitet

Våler utvikles for å tiltrekke flere nye innbyggere, særlig barnefamilier, unge voksne og førstegangsetablerere skal kunne få tilbud om gode bosteder og arbeidsplasser.

4. Sentrumsutvikling

Sentrum, Vålbyen, skal ha nødvendige tilbud til innbyggerne. I Vålbyen skal det være grønt og frodig med sosiale møteplasser for barn, unge, voksne og eldre. Videreutvikle Våler sentrum som et godt tettsted med varierte muligheter for både handel, næring, offentlige tjenester og flere boliger.

5. Attraktive næringsarealer

Ambisjon om tilrettelegging av attraktive næringsområder skal utvikles, og det må vurderes ombruk av allerede bebygde og grå arealer. Våler vil være offensive og sikre at kommunen til enhver tid har et variert utvalg av godt egnede og attraktive næringsarealer for ulike typer virksomheter.

6. Bærekraftig utvikling

Tilrettelegge for bærekraftig næringsutvikling for næringslivet, blant annet gjennom konseptet «Sirkulære Solør». Motivere for at gjenbruk av nåværende bygningsmasse blir attraktivt.

Våler kommune vil tilrettelegge for bærekraftig boligutbygging og utvikling slik at innbyggerne har mulighet for egnet bolig i den livssituasjonen de befinner seg i. Bærekraftig boligutvikling gjelder gjenbruk og nybygg, infrastruktur, samferdsel og livsløpsbehov.

⁴ Samskaping er både en metode for samarbeid og innovasjon, men også et prinsipp for framtidens samfunnsutvikling. Gjennom å samskap samler vi ressurser fra for eksempel kommune, innbyggere, foreninger og næringsliv. Sammen identifiserer vi utfordringene, og finner nye og bedre løsninger, som vi gjennomfører i fellesskap

7. Folkehelse

Det må arbeides for at private, frivilligheten, næringsliv og det offentlige tilrettelegge arealer for et aktivt friluftsliv, dette for å sikre aktive innbyggere og god folkehelse.

8. Kommunikasjon, samferdsel og infrastruktur

Et velfungerende transportnett internt og til omliggende regioner er avgjørende for samfunnsutviklingen. Kommunen vil arbeide for god vegstandard og elektrifisering av Solør-banen, samt å opprettholde bussforbindelsen i sør- og nordgående retning. Jobbe for å ha tilfredsstillende bredbåndsdekning i hele kommunen.

9. Trafikksikkerhet

Trafikksikkerhet er sentralt i videre planer for utvikling av Våler. Pågående sentrumsplan og trafikk-løsning i Vålbyen skal løse trafikkbildet med fokus på myke trafikanter.

Trafikksikkerhetsplan oppdateres jevnlig.

10. Sentrum og grendestruktur

Kommunen har to klart definerte senter: Vålbyen og Braskereidfoss. Sentrumsutvikling i Vålbyen må ivareta stedets historie og kulturmiljø. Braskereidfoss sentrum utvikles til å være Våler kommune sin informasjonsportal: Solørporten. Kommunen skal legge opp til at grendene fortsatt skal være sterke lokalmiljø, og det tillates spredt boligbygging. Utvikling av grendene må ha bærekraftige premisser.

Våler kommune ivaretar statlige planretningslinjer gjennom å:

- Differensiere LNFR-områder i arealplanen, og vil angi hvor spredt boligbygging er ønsket og hvor det ikke er aktuelt
- Knytte boligbygging til eksisterende grender for å styrke lokalsamfunn og redusere isolert utbygging
- Arbeide for å sikre kvalitet, bærekraft og hensyn til landskap og miljø i samsvar med planretningslinjene
- Unngå fragmentert utbygging som gir høye driftskostnader for kommunen

Oppfølging av kommuneplanens samfunnsdel

Kommuneplanens samfunnsdel 2040 er et viktig styringsverktøy og skal legges til grunn for alt arbeid og videreutvikling i Våler kommune. Planen har mer enn det lovpålagte 12-årige plankravet, og skal gjelde i 15 år fram til 2040.

Kommuneplanen legger føringer slik at de overordnede innsatsområder med tilhørende mål følges opp i underliggende planverk.

Økonomiplanen utgjør handlingsdelen til samfunnsplanen der kommunalområdene fastsetter mål for en 4-års periode, og som også revideres hvert år. Handlingsdelen er en virksomhetsplan som ivaretar de langsiktige målene, men vil også korrigere innsats etter kortsiktige endringer. Handlingsdelen i økonomiplan vil vise hvordan overordnede mål og strategier i kommuneplanen og andre kommunale delplaner og strategier blir fulgt opp.

Handlingsdelen vil vise kommunens prioriteringer av ressurser innenfor tilgjengelige rammebetingelser. Økonomiplan er viktig, men kommunalområdenes mål med ressursinnsatsen er like viktig som styringsverktøy i 4-års periodene. Våler kommune vil bruke større grad av målstyring der de økonomiske ressurser et virkemiddel for å få til tjenesteproduksjon.

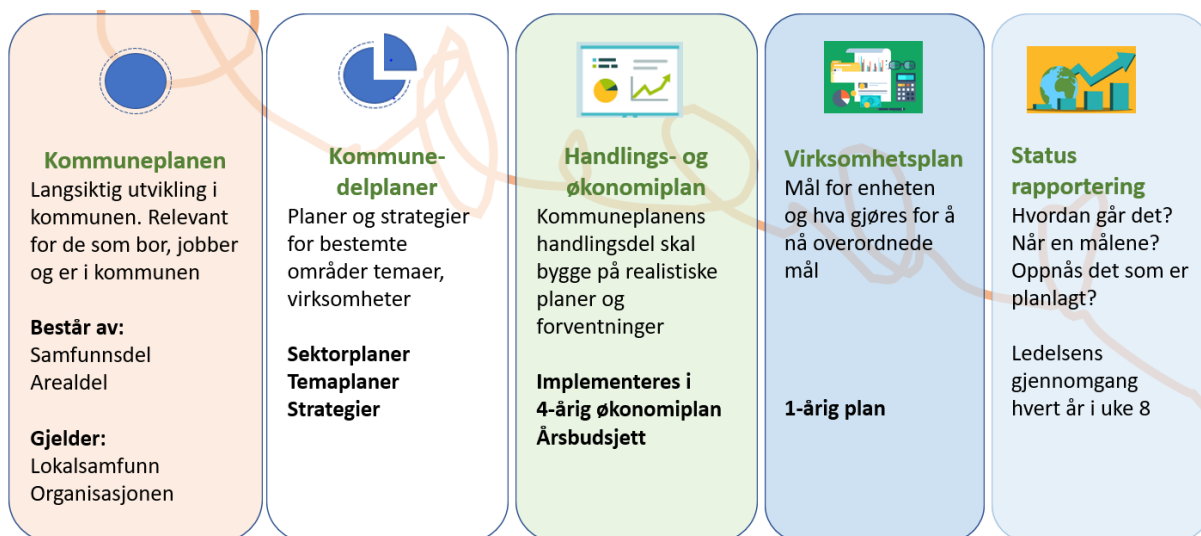
Handlingsdelen er et viktig verktøy for å sikre god økonomisk planlegging og styring. Oppfølging av økonomiplan med handlingsdel rapporteres til kommunestyret tertialvis og årlig gjennom årsrapport og årsmelding.

Våler kommune har etablert gode rutiner for økonomi- og virksomhetsstyring. Administrasjonen har utarbeidet 11 styringsstrategier som skal følges for å sikre kontinuitet i styringen av kommunen. Forsvarlig, kvalitet, kontinuerlig forbedring, kunden i fokus, ansvar, styringssystem, omfang- og dokumentasjon, og plikt til å planlegge, plikt til å gjennomføre, plikt til å evaluere og plikt til å korrigere.

Kommunen styres med plan om at ekstrainntekter fra kraftproduksjon, vind og vann samt inntekter fra kommuneskogen, skal øremerkes til å betale for renter og avdrag. Våler kommune må foreta investeringer for å ta vare på anlegg og bygg, og sikre velferdssamfunnet, og dette krever låneopptak. Renter og avdrag skal betjenes av ekstrainntektene.

Generasjonsprinsippet er førende for alle beslutninger og skal sikre at verdier forvaltes forsvarlig og sikre framtidige generasjoner.

Figuren under viser sammenheng i planhierarkiet i Våler kommune, og den røde tråden som binder planene sammen.

Arealplan vil bidra til å styrke måloppnåelsen i kommuneplan. Innsatsområdene i planen skal inspirere og gi muligheter for samarbeid og skape fortsatt høy aktivitet i kommunen. Kommuneplan skal fungere som et levende verktøy for felles måloppnåelse.

Alle innbyggere er med på å skape Vålersamfunnet.

FNs bærekraftsmål

FNs bærekraftsmål nummer 17 er aktuell for kommuneplanen i Våler 2040:

- *Samarbeid for å nå målene.*

For å møte komplekse samfunnsutfordringer som utenforskap, folkehelseutfordringer og behovene til sårbare barn og unge, er det avgjørende med et helhetlig og tverrfaglig samarbeid. Våler kommune vil derfor styrke samhandlingen mellom ulike fagområder, kommunalområder og aktører. Hovedsakelig internt i kommunen, samarbeid med andre kommuner og med frivillighet, næringsliv og statlige instanser.

Våler kommune har valgt å legge FNs bærekraftsmål til grunn for samfunnsutviklingen fram mot 2040. Bærekraftsmålene gir en felles global retning for sosial, økonomisk og miljømessig utvikling, og er relevante for alle deler av kommunens virksomhet. Til hvert av innsatsområdene er det tilknyttet relevante bærekraftsmål, og Våler kommune har en forpliktelse til å følge opp bærekraftsmålene.

Innsatsområde	Relevante bærekraftsmål
Folk i framtida	1. Utrydde fattigdom 3. God helse og livskvalitet 10. Mindre ulikhet
Utdanning og kompetanse	4. God utdanning 5. Likestilling mellom kjønnene 8. Anstendig arbeid og økonomisk vekst
Innovasjon og utvikling	9. Industri, innovasjon og infrastruktur 11. Bærekraftige byer og lokalsamfunn 12. Ansvarlig forbruk og produksjon
Grønn satsing	7. Ren energi til alle 13. Stoppe klimaendringene 15. Livet på land
Alle	17. Samarbeid for å nå målene

Gjennom mål og tiltak i hvert innsatsområde skal kommunen bidra til å oppfylle disse målene.